

Somalia: Klan og sikkerhetsrelaterte forhold i Mogadishu

- Den overordnede sikkerhetssituasjonen i Mogadishu siden 1991
- Angrep mot og trefninger mellom myndighetsstyrker
- Angrep mot sivile
- Al-Shabaabs innflytelse i Mogadishu
- Klan i Mogadishu
- Sikkerhetssituasjonen i bosetningene

Innledning

Denne responsen gir en kort redegjørelse for sikkerhetssituasjonen i Mogadishu, inkludert i bosetningene, og om betydningen av klan for sikkerhetsmessige forhold i byen. Sikkerhet i Mogadishu har vært et sentralt tema for Landinfo i flere år, og responsen må ses i sammenheng med tidligere publikasjoner, se blant annet (Landinfo 2022b, 2017, 2018, 2020b, 2021a, b).

Kildegrunnlag

Responsen bygger på møter og intervjuer fra en informasjonsinnhentingsreise til Mogadishu og Nairobi mai 2024. Kildene er i hovedsak somaliske ressurspersoner som lever og har sine sosiale nettverk i byen, i tillegg til ansatte i internasjonale organisasjoner som har arbeidet lenge i landet. De muntlige kildene er anonymiserte av hensyn til deres sikkerhet eller arbeidssituasjon.

I tillegg hviler responsen på informasjon fra fra Armed Conflict Location and Event Data Project (ACLED) og andre åpne kilder.

I Somalia finnes det ikke institusjoner som registrerer og fører statistikk over drap og andre voldshendelser. Organisasjonen ACLED samler informasjon om voldshendelser i Mogadishu og Somalia for øvrig fra blant annet media og lokale organisasjoner, og lagrer informasjonen i en database (ACLED 2022) som gir informasjon om involverte aktører, hendelsesforløp og antall drepte. I hvilken grad lokale medier og organisasjoner, og dermed ACLED, fanger opp voldshendelser, varierer trolig i Somalia som helhet og over tid, men etter Landinfos vurdering fanges alvorlige voldshendelser i Mogadishu normalt opp.

Gitt utfordringene knyttet til informasjonsinnhenting, og det faktum at det ikke finnes en fullgod oversikt over voldshendelser i Somalia, mener Landinfo at ACLEDs informasjon gir en god indikasjon på voldsnivået i Mogadishu, herunder antall drepte, hvem som står bak, og hvem som er ofre. Selv om ACLED oppgir eksakte tall, og disse gjengis i responsen, må de ses som estimer.

Den overordnede sikkerhetssituasjonen i Mogadishu siden 1991

Siden statssammenbruddet i 1991, da Siad Barres regime ble styrtet, har Mogadishu vært åsted for politisk konflikt, som har involvert klanbaserte og islamistiske grupper, men også regionale og internasjonale styrker.

Konfliktens form og intensitet har variert, også for sivilbefolkningen. Da den Hawiye-klanbaserte opprørsgruppen United Somali Congress (USC) inntok Mogadishu og drev Barre-regimet ut av hovedstaden i 1991, var byen preget av lovløshet. Volden rettet seg særlig mot personer som tilhørte Barres klanfamilie – Darod – og andre ikke-hawiyer som var ute av stand til å forsvare seg og sine eiendommer. USC fraksjonerte deretter i to deler, dominert av krigsherrer fra henholdsvis Hawiye-klanene Abgal og Habar Gadir. Fra høsten 1991 til april 1992 utkjempet de en ødeleggende urban krig om kontroll over hovedstaden (Kapteijns 2013, s. 120-146, 181-182). Den amerikansk-ledede UNITAF-styrken intervenerte desember 1992. De internasjonale styrkene stabiliserte sikkerhetssituasjonen i hovedstaden til en viss grad, men var ute av stand til å løse konfliktene mellom de etter hvert mange klanbaserte militsene, og trakk seg ut i 1995 (se Poole 2005).

Utover 1990-årene vendte flere, men langt fra alle, tilbake til Mogadishu, i tillegg til at nye grupper flyttet inn. Blant disse var hawiyer fra Sentral-Somalia, tilknyttet USC-militser som hadde inntatt hovedstaden i 1991, og folk fra de omkringliggende regionene, som søkte tilflukt fra uroligheter og fattigdom på landsbygda. Somalia-forskeren Roland Marchal, anslo at byen i 2002 hadde over én million innbyggere. Mogadishu ble i denne perioden styrt av flere krigsherrer, som hadde etablert lokale og klanbaserte styrer i byens distrikter og nabolag (Marchal 2002, s. 11-16).

Krigsherrenes styre var upopulært (Marchal 2002, s. 9, 38-46), og ble etter hvert utfordret av en sammenslutning av militser tilknyttet lokale sharia-domstoler og fremstående forretningsmenn i byen. De tok makten i hovedstaden i 2006, etter en væpnet konflikt med en koalisjon av krigsherrer, og etablerte Den Islamske Domstolsunionen (Barnes & Hassan 2007). Domstolsunionens styre var strengt og tuftet på en svært konservativ tolkning av islam, men innebar en (midlertidig) bedret og mer forutsigbar sikkerhetssituasjon, og at byen for første gang på 15 år var samlet på hendene til én aktør (Samatar & Samatar 2022, s. 14-15).

Etiopiske styrker gikk etter invitasjon fra Den internasjonalt anerkjente overgangsregjeringen (TFG) inn i Somalia desember 2006, med mål om å bekjempe Domstolsunionen og etablere TFG-styre i hovedstaden. De tok raskt kontroll over sentrale deler av Mogadishu, men ble snart utfordret av et væpnet opprør i hovedstaden. Etiopierne forsøkte å slå ned på opprøret, og innledet våren 2007 en offensiv mot opprørsgruppene i byen, hvor de uten hensyn til sivilbefolkningen tok i bruk harde midler, deriblant artilleri-beskytning mot nordlige bydeler (se HRW 2007; 2008, s. 31-64). Human Rights Watch (HRW 2008, s. 5) anslo at om lag 870 000 flyktet fra byen på grunn av krigshandlingene, som ifølge organisasjonen på dette tidspunktet utgjorde to tredeler av Mogadishus befolkning.

De etiopiske styrkene trakk seg ut av hovedstaden januar 2009, i henhold til en overenskomst med moderate motstandsgrupper, som innebar at gruppene gikk inn i TFG. Kompromissløse motstandsgrupper, deriblant Al-Shabaab, fortsatt imidlertid den væpnede motstanden mot TFG. I mai 2009 brøt det ut kamper mellom al-Shabaab¹ og TFGs styrker i hovedstaden, og i løpet av sommeren hadde al-Shabaab tatt kontroll over store deler av byen. Gruppen klarte imidlertid ikke å innta de sørlige bydelene, fordi TFG ble beskyttet av styrker fra Den afrikanske union (AMISOM) (Hansen 2013, s. 82). Mogadishu ble i stedet delt i to av en aktiv frontlinje, hvor det pågikk gjensidig beskytning med tunge våpen og tidvise offensiver, hvor frontlinjen ble flyttet (se HRW 2010; Ibrahim & Gettleman 2011). Store deler av sivilbefolkningen flyktet igjen fra byen (se Landinfo 2020b, s. 9 fotnote 24).

Stillingskrigen i Mogadishu varte frem til august 2011, da al-Shabaab trakk sine styrker ut av bykjernen (Rice 2011). I mars 2012 trakk også gruppen ut sine styrker fra det siste utkantområdet de kontrollerte, og myndighetene gjenvant formelt kontrollen over hele hovedstaden (Anzalone 2013).

Situasjonen etter 2012

Landinfo har besøkt Mogadishu jevnlig siden februar 2012, da flere av bydelene var nærmest folketomme. Siden den gang har byen vært i stor vekst. Mange returnerte til byen etter at kamphandlingene tok slutt, samtidig som at det har vært stor tilflytting fra de omkringliggende regionene, både som følge av sviktende livsgrunnlag på landsbygda og de økonomiske mulighetene i hovedstaden. IPC (2023, s. 3) anslår at det i dag bor om lag 2,9 millioner mennesker i byen, inkludert i bosetningene (se under). Det har også vært en betydelig byutvikling, særlig i områder hvor hovedstadens øvre middelklasse holder til, i form av blant annet moderne leilighetskomplekser, kontorbygg og høyblokker.

Den overordnede sikkerhetsdynamikken i byen har siden vårt første besøk i 2012 i hovedtrekk vært den samme: Al-Shabaab har ikke hatt åpen tilstedeværelse siden

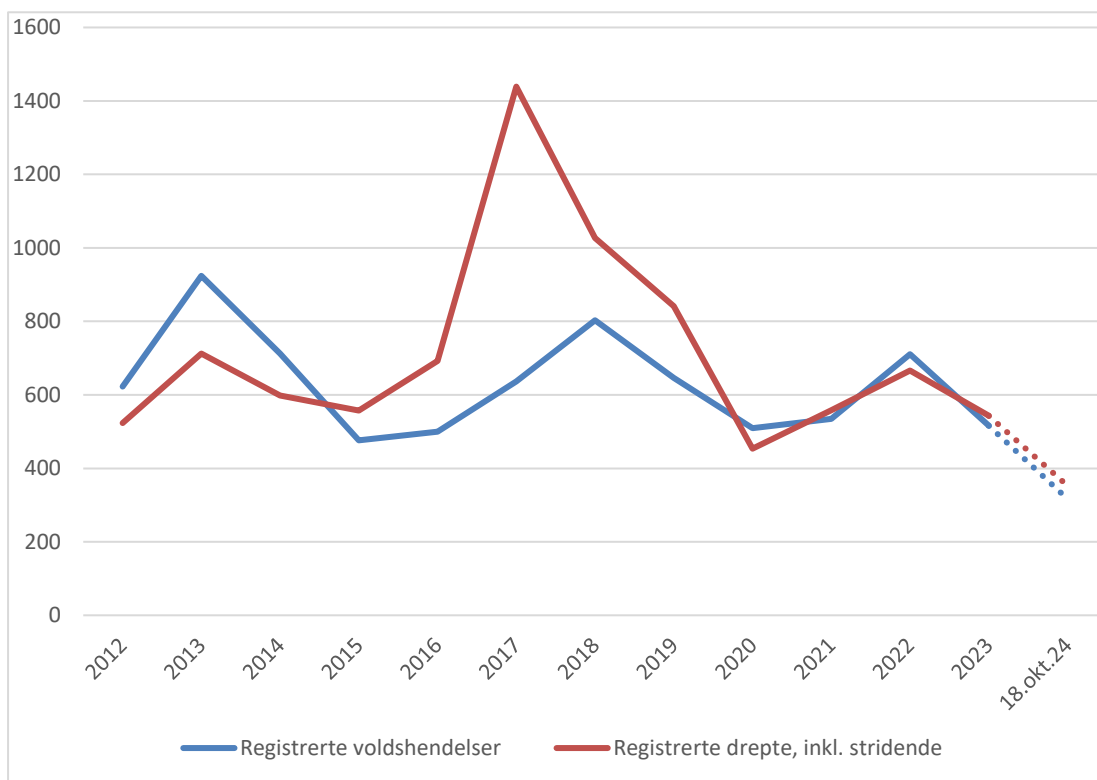
¹ I tillegg til Al-Shabaab, var Hizbul Islam blant gruppene som kjempet mot TFG. Hizbul Islam kontrollerte også noen områder av hovedstaden, men ble innlemmet i al-Shabaab i desember 2010.

uttrekningen i 2011/12, men står bak de fleste voldshendelsene. Angrepene, deriblant selvmordsangrep, improviserte bomber (IED-er) og attentater, retter seg i hovedsak mot myndighetene og deres allierte. Gruppen tar imidlertid ingen hensyn til sivile i forbindelse med slike angrep. Antallet sivile ofre i tilknytning til større angrep kan derfor være høye. Hyppigheten og omfanget av angrepene fluktuierer, og byen veksler mellom relativt rolige perioder og perioder hvor al-Shabaab gjennomfører flere angrep.

Den overordnede trenden, særlig om man tar i betraktning den kraftige økningen i byens befolkning, er imidlertid at voldsnivået de senere årene har gått noe ned (se diagram 1). Da Landinfo besøkte byen i mai 2024, var kildene samstemte i at sikkerhetssituasjonen var bedre enn på lenge, og viste blant annet til større bevegelsesfrihet på kveldstid og at det hadde vært få store angrep det siste året.

I perioden etter vårt besøk gjennomførte al-Shabaab flere angrep, deriblant et større angrep på Beach View Hotel & Restaurant (se nedenfor). Etter Landinfos vurdering innebærer imidlertid ikke angrepene en kvalitativt ny utvikling i sikkerhetssituasjonen, enn den vi har beskrevet over flere år, men reflekterer at hyppigheten og intensiteten i slike angrep varierer.

Diagram 1: Vold i Mogadishu 2012–18. oktober 2024²

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av data fra (ACLED 2024).

² Hendelser ACLED har kategorisert som «peaceful protests» og «strategic developments», er tatt ut av tallmaterialet.

Angrep mot og trefninger mellom myndighetsstyrker

18. oktober 2023–18. oktober 2024 registrerte ACLED 402 voldshendelser, med til sammen 407 drepte, i Mogadishu.

Tabell 1: Registrerte voldshendelser i Mogadishu 18. oktober 2023 – 18. oktober 2024

Angrepsmål	Registrerte voldshendelser	Registrerte drepte
Militære	248	214
Sivile	149	193
Annet ³	5	0
Totalt	402	407

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av data fra ACLED (2024).

Godt over halvparten av de registrerte voldshendelsene var rettet mot militære mål, og inkluderer angrep mot myndighetsstyrker fra al-Shabaab og ukjente gjerningspersoner, i tillegg til skuddvekslinger mellom ulike myndighetsstyrker. Disse hendelsene resulterte ifølge ACLED i 214 drepte. Det er nærliggende å anta ofrene i hovedsak er militære, selv om sivile også kan rammes i slike angrep.⁴

Al-Shabaab påtok seg ansvaret for eller antas å ha stått bak det store flertallet av de registrerte angrepene mot militære mål (191 registrerte hendelser, med 175 drepte).⁵ Angrepene tok i hovedsak form av likvideringer med håndvåpen, håndgranater mot veikontrollposter og utplassering av IED-er, men inkluderte også enkelte selvmordsangrep, i tillegg til «hit and run»-angrep rettet mot politistasjoner og veikontrollposter i Mogadishus utkanter.

Angrepet på myndighetsstyrker som fikk mest oppmerksomhet, skjedde i militærleiren General Gordon Camp i Hodan-distriktet, hvor en rekrutt rettet våpen mot sine instruktører, og blant andre drepte tre emiratiske og én bahrainsk instruktør. Al-Shabaab påtok seg ansvaret for angrepet (The Somali Digest 2024c). Operasjonen er et eksempel på al-Shabaabs evne til å infiltrere myndig-

³ Annet inkluderer hendelser ACLED har kategorisert som «violent protests» og «explosion/remote violence», hvor angrepsmålet fremstår som uklart.

⁴ Angrepet på Beach View Hotel, hvor ACLED (2024) har registrert 41 drepte, er registrert i ACLED som en trefning mellom al-Shabaab og myndighetsstyrker. I ACLEDs oppføring fremgår det imidlertid at de fleste drepte (37) var sivile. I denne responsens tallmateriale er denne hendelsen derfor kategorisert som et angrep på sivile.

⁵ ACLED (2024) registrerte 54 hendelser, med 36 drepte, hvor myndighetsstyrker sto bak, mens tre hendelser ble registrert med ukjente gjerningspersoner, og én med Den islamske stats Somalia-provins (ISSP).

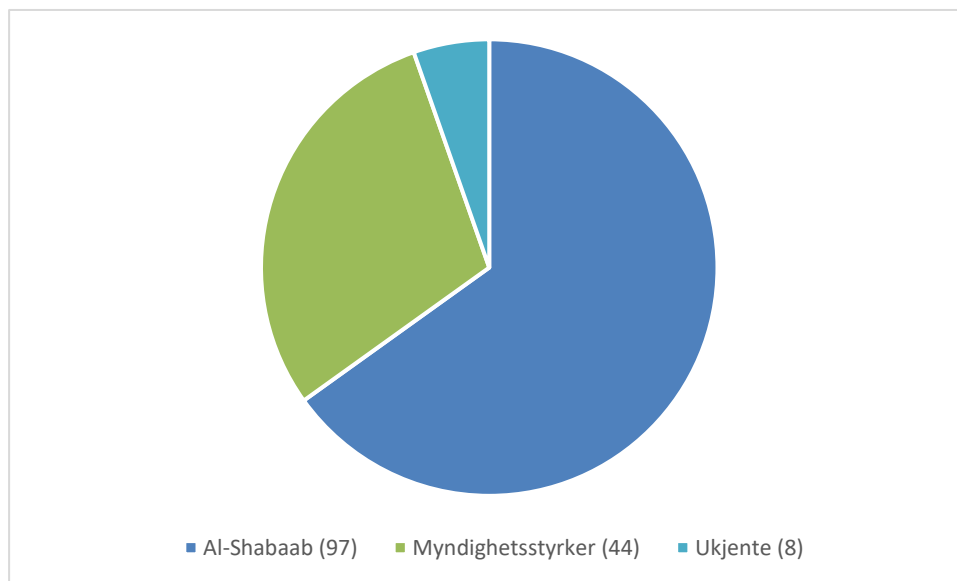
hetsstyrker, som er en vedvarende utfordring for somaliske sikkerhetsmyndigheter.⁶

Alle bydeler er berørt av angrep fra al-Shabaab. Bydelen med flest registrerte angrep mot myndighetsstyrker, er utkantbydelen Daynile, hvor angrepene i hovedsak består av attentater, IED-er og håndgranatkasting. I utkantbydelen Kahda, sør for Daynile, fant det også sted to «hit and run»-angrep mot veikontrollposter og en politistasjon (se blant annet Shabelle Media Network 2024a), hvor al-Shabaab angrep med en gruppe krigere, før de trakk seg tilbake. Selv om bydelene i utkanten i mindre grad rammes av større angrep fra al-Shabaab, er de på grunn av beliggenheten mer utsatte for infiltrasjon, ettersom gruppen kan operere relativt fritt bare noen kilometer utenfor bygrensen (Kilde C, møte 2024).⁷

Angrep mot sivile

Av de 402 registrerte voldshendelsene 18. oktober 2023–18. oktober 2024, har ACLED registrert 149 som angrep mot sivile, med 193 drepte.⁸

Diagram 2: Hvem stod bak angrep mot sivile 18. oktober 2023–18. oktober 2024?

Utarbeidet av Landinfo på bakgrunn av data fra ACLED (2024).

⁶ Ifølge nyhetsbrevet The Somali Wire (2024a) hadde rekrutten hoppet av al-Shabaab i 2021, og deltatt i Somalias rehabiliteringsprogram, før han ble del av en myndighetsstyrke.

⁷ Bygrensen har gjennom urbaniseringen blitt dyttet utover, og de mest perifere bydelene ligger formelt i distriktet Nedre Shabelle.

⁸ ACLED inkluderer medlemmer av myndighetsstyrker som ikke var på jobb da de ble angrepet, i denne kategorien. Se også fotnote 4.

Al-Shabaab-angrep mot sivile

Som diagram 2 viser, stod al-Shabaab ifølge ACLED (2024) bak om lag to tredeler av angrepene mot sivile i Mogadishu, som resulterte i til sammen 162 drepte. Dette inkluderer både angrep al-Shabaab har påtatt seg ansvaret for – og angrep de mistenkes å stå bak. Angrepene tok i all hovedsak form av likvideringer gjennom skyting, eller IED-er rettet mot forretningsvirksomheter og hjemmene eller kontorene til myndighetspersoner, inkludert soldater og medlemmer av andre sikkerhetsstyrker, som ikke var på jobb da de ble angrepet.

Angrepene inkluderer også angrep mot utvalgte hoteller og restauranter, som frekventeres av personer assosiert med myndighetene.⁹ I perioden 18. oktober 2023–18. oktober 2024 registrerte ACLED to hotellangrep, på SYL Hotel (Wright & Wafula 2024) og på Beach View Hotel & Restaurant (se også s. 14).¹⁰

De lokale kildene Landinfo møtte i Mogadishu mai 2024, var omforente om at den generelle sivilbefolkningen ikke er angrepsmål for al-Shabaab (Kilde A; B; C; G, møter 2024), og at al-Shabaab i hovedsak retter angrepene mot myndighetsstyrker, myndighetspersoner og steder hvor myndighetspersoner ferdes. Dette underbygges av tallene fra ACLED (2024), hvor det fremgår at angrepene i hovedsak var rettet mot personer eller steder med myndighetstilknytning. Som ved tidligere besøk til Mogadishu, understreket imidlertid kildene at al-Shabaab tar lite hensyn til tilfeldige ofre når de angriper sine mål.

Det foreligger derfor en risiko ved å være «på feil sted, til feil tid», for eksempel ved at en bombe går av før den når sitt tiltenkte mål. Veikontrollposter er utsatte for slike angrep, både fordi de kan utgjøre et mål i seg selv, og fordi en potensiell selvmordsbomber kan velge å utløse bomben idet vedkommende oppfatter å ha blitt avslørt. Det er en generell bevissthet rundt hva som utgjør typiske mål for al-Shabaab i Mogadishu, og lokale forsøker å unngå unødige opphold ved myndighetsbygninger og veikontrollposter (Kilde B; C; G, møter 2024).

I tillegg til angrep på myndighetsmål, synes angrep rettet mot forretningspersoner og -virksomheter, å ha økt. Det siste året har slike angrep utgjort om lag 25 % av de registrerte al-Shabaab-angrepene mot sivile i Mogadishu. Årsaken bak mange av angrepene er uklare. Kilde A mente at flere angrep trolig gjøres av andre aktører som utgir seg for å være al-Shabaab, men kildene (Kilde A; C; G, møter

⁹ I forbindelse med lignende hotellangrep tidligere, har det blitt spekulert i om angrepet fant sted fordi hotellet ikke betalte skatt. Kilde A og Kilde C (2024) mente at slike hoteller blir avkrevet skatt fra al-Shabaab, men at virksomhetene samtidig har fått beskjed om at så lenge de huser myndighetspersoner, risikerer de uansett å bli angrepet.

¹⁰ Al-Shabaab angrep Beach View Hotel, ved Lido-stranden i Abdiiaziz-bydelen, fredag kveld 2. august 2024. Hotellet fungerte blant annet som sosial møteplass for myndighetspersoner (The Somali Wire Team 2024b). Angrepet baserte seg på samme taktikk som ved tidligere hotellangrep: Det ble innledet av en selvmordsbomber som sprengte seg selv, og etterfulgt av en gruppe bevæpnede personer som skjøt på alle som oppholdt seg i hotellet og stranden nedenfor. Angrepet pågikk i flere timer, inntil den siste angriperen ble drept av myndighetsstyrker på morgenen. Innen da hadde minst 37 mennesker blitt drept og flere titalls skadet (Ali & Gabobe 2024; Faruk 2024).

2024) er samstemte i at også al-Shabaab står bak. Kildene knytter angrepene blant annet til gruppens skatteinnkrevingsvirksomhet i byen.

Flere har opp gjennom årene pekt på at al-Shabaab har betydelige økonomiske interesser i Mogadishu, blant annet innkrever gruppen skatt fra virksomheter av en viss størrelse (se også Hiraal Institute 2020; Landinfo 2022). I forbindelse med den militære offensiven mot al-Shabaab sommeren 2022, forsøkte myndighetene å ramme al-Shabaabs finanser, og gjentok tidligere trusler om å straffeforfølge virksomheter og personer som betalte skatt til gruppen (AFP 2022). I starten av 2024 påla i tillegg myndighetene flere virksomheter å installere overvåkningskameraer utenfor sine lokaler, blant annet for å avdekke al-Shabaab-aktivitet. Al-Shabaab krevde på sin side at kameraene ble tatt ned, og truet med gjengjeldelse om de ikke ble det (The Somali Digest 2024e; Libyan Express 2024).

I flere nyhetssaker og i ACLEDs database kobles angrepene mot virksomhetene opp mot installeringen av overvåkningskameraene eller at innehaverne har unnlatt å betale skatt til al-Shabaab (The Somali Digest 2024b, e; Libyan Express 2024). Angrepene kan dermed forstås som en måte for al-Shabaab å (re)etablere sin avskrekkingsskapasitet overfor Mogadishus forretningsstand. I tråd med dette mente Kilde G (2024) at mange virksomheter igjen hadde begynt å betale skatt til al-Shabaab, enten via mobile betalingstjenester eller oftere enn tidligere, i kontanter.¹¹ Myndighetene kan, ifølge kilden, reagere mot virksomhetene, men de har ikke kapasitet til å kontrollere all beskatning.¹²

Angrep fra myndighetsstyrker og andre mot sivile

Nær én tredel av registrerte voldshendelser, med 27 drepte, ble ifølge ACLED (2024) begått av myndighetsstyrker. Nesten halvparten av angrepene rettet seg mot sjåførere, spesielt i tuk-tuker. Det er Landinfos forståelse at angrepene i hovedsak skjer ved veikontrollposter bemannet av ulike myndighetsstyrker, som benytter muligheten til å avkreve reisende for penger. I slike situasjoner kan det oppstå misforståelser og konflikter, som i noen tilfeller fører til at soldaten-/politimannen retter våpen mot sjåføren.

Kilder Landinfo har snakket med opp gjennom årene, har påpekt at klantilhørighet kan ha betydning i møte med myndighetsstyrker. Dersom man tilhører en sterk klan eller har forbindelse til mektige enkeltpersoner i byen, er man generelt mindre utsatt for trakassering fra myndighetsstyrker (se under).

¹¹ Kilden mente at mange forretningspersoner i tiden rett etter myndighetenes innsats mot al-Shabaabs skattevirksomhet høsten 2022, hadde sluttet å betale skatt. Kilden viste blant annet til at flere hadde tatt ned skilter med telefonnummer, brukt til å fremsette pengekrav, utenfor butikkene.

¹² Kilde A (2024) oppga at personer som unnlater å betale skatt, ikke umiddelbart blir likvidert, men gis flere advarsler og muligheter til å ombestemme seg. Kilde G (2024) mente også at al-Shabaab i større grad er åpne for forhandlinger om størrelsen på skatten, enn hva myndighetens skatteinnkrevningstjenester er.

Al-Shabaabs innflytelse i Mogadishu

Bildet kildene tegnet av al-Shabaabs innflytelse i Mogadishu, under vårt opphold i mai 2024, sammenfalt i all hovedsak med situasjonen beskrevet ved tidligere opphold i byen. I hovedtrekk innebærer det at al-Shabaab ikke har hatt åpen tilstedeværelse i Mogadishu, men opererer i skjul og rekrutterer informanter, inn-driver skatt fra forretningsvirksomheter og angriper utvalgte mål. For en mer uttømmende beskrivelse, se Landinfo (2022b, s. 8-12).

Kildene vi snakket med i mai, var likevel samstemte i at antallet større al-Shabaab-angrep hadde gått ned det siste året. Kildene tilskrev nedgangen myndighetenes offensiv mot gruppen og at veikontrollpostene inn til og i Mogadishu by er bedre organisert enn tidligere (Kilde C; F; G; H 2024). Et konkret tiltak som ble trukket frem, var at de nå bemannes av personer fra ulike enheter i politi- og sikkerhetstjenester, for å gjøre dem mindre utsatte for bestikkelser, infiltrasjon og utpressing.

Samtidig understreket kildene at al-Shabaab tidligere har vist seg kapable til å tilpasse seg sikkerhetstiltak for deretter å omgå dem. Angrepet på Beach View Hotel var således et eksempel på at gruppen fremdeles evner å omgå eller passere veikontrollposter inn til sentrale områder av hovedstaden.¹³

Klan i Mogadishu

Hawiye-klanene Abgal og Habar Gadir¹⁴ har siden statskollapsen i 1991 vært de dominerende klanene i Mogadishu. Abgal anser byen og tilstøtende områder i Midtre Shabelle som sine historiske hjemområder,¹⁵ og dominerer Nord-Mogadishu i tillegg til Medina-bydelen i Sør-Mogadishu. Habar Gadir-klaner befestet sin posisjon i Mogadishu som del av USC-militsen i 1991 (Marchal 2002), og dominerer i dag flere sørlige bydeler (Kilde B 2024). Hawiye-klanene

¹³ På bakgrunn av de konsulterte kildene, fremstår det som uklart hvordan al-Shabaab-angriperne kom seg frem til hotellet. Ifølge nettavisen The Somali Digest (2024a, 2024d) skal angriperne ha passert flere veikontrollposter i Mogadishu, hjulpet av medlemmer som hadde infiltrert myndighetsstyrkene. I tenketankens Sahans nyhetsbrev The Somali Wire (2024b) påpekes det imidlertid at al-Shabaab kan ha tilvirket selve bombevestene i Mogadishu by, noe som gjør det vanskeligere å avdekke i en veikontrollpost inn til byen.

¹⁴ Abgal og Habar Gadir består av flere underklaner, som igjen består av flere diya-grupper. Hvilket klannivå som mobiliseres i en konflikt, kommer an på, og har i tur betyding, for omfanget av konflikten. Tilhørighet til klanfamilien Hawiye favner eksempelvis altfor bredt til å ha praktisk betydning i Mogadishu, men kan brukes for å mobilisere i forbindelse med nasjonale valg – som historisk har stått mellom kandidater fra klanfamiliene Hawiye og Darod.

¹⁵ Alle klaner har i dag områder de anser som «sine» historiske hjemområder, på somalisk *deegan*, hvor den dominerende klanen som regel innehar politiske posisjoner og utgjør flertallet av befolkningen.

Duduble, Murusade, Hawadle og Sheikhaal¹⁶ har også en viss politisk og økonomisk innflytelse, noe som reflekteres i at de har hver sin distriktskommisjonær (Kilde B, e-post 2024).¹⁷

Like fullt, i kraft av å være landets hovedstad, er alle klaner, i tillegg til de ovennevnte Hawiye-klanene, tilstedeværende i Mogadishu (Kilde A; B; D, møter 2024). Landinfos inntrykk er imidlertid at befolkning med opprinnelse i omkringliggende regioner, som Nedre Shabelle, Midtre Shabelle og Bay, er betydelig større enn fra regioner lenger unna.¹⁸

Flere kilder (Kilde A; E; H, møter 2024) trakk frem at det over tid har blitt flere og flere personer fra Rahanweyn-klaner¹⁹ i Mogadishu, særlige fra klanen Elay, med historisk hjemområde rundt byen Bur Hakaba i Bay-regionen. Kildene anslo at de til sammen utgjør flere hundretusen i og rundt Mogadishu. Mange av dem har ankommet som internt fordrevne i perioder med konflikt og matvaresikkerhet i innlandet, mens andre har flyttet til hovedstaden på grunn av bedre økonomiske muligheter i byen.²⁰ Kilde B og Kilde E (2024), sistnevnte selv Elay, viste til at det er mange fra Rahanweyn-klaner i hovedstadens politi- og sikkerhetsstyrker, selv om «de ikke er like sterke som Hawiye-klanene».

Kildene Landinfo har snakket med opp gjennom årene, har påpekt at klan-tilhørighet ikke nødvendigvis har betydning for daglig omgang og vennskap, men at det her betyr betydning for konfliktløsning og tilgang til økonomiske goder. Det er vanlig å orientere seg om forbindelsers klan-tilhørighet, ettersom kjennskap til dette er nødvendig for å vite hvem du har med å gjøre, og hvordan du bør gå frem dersom en konflikt eller uoverensstemmelse oppstår.

Klanmilitser

Politi- og sikkerhetsstyrker i Mogadishu baserer seg i stor grad på klanbaserte militser, som ble gitt nye mandater i forbindelse med gjenoppbyggingen av

¹⁶ Sheikaals tilknytning til Hawiye er ikke basert på slektskap, men på en politisk allianse fra 90-tallet til USC (ACCORD 2009, s. 19).

¹⁷ Mogadishu består av 20 distrikter, inkludert Gubadley, Darussalam og Garasbalay, som ble anerkjent som distrikter i mai 2024 (Shabelle Media Network 2024b). Hvert distrikt ledes av en distriktskommisjonær.

¹⁸ Før borgerkrigen brøt ut på slutten av 1980-tallet, spilte ens klan-tilhørighet, spesielt i byene, en mindre rolle i hverdagen enn i dag. Hovedstadens utdanningsinstitusjoner og arbeidsmarked tiltrakk seg på denne tiden personer med ulik klan-tilhørighet fra hele landet. Statssammenbruddet i 1991 medførte at klan-tilhørighet fikk en fornyet relevans, ikke minst fordi enkelte klanmilitser i tiden rett etter statssammenbruddet, utførte drap og overgrep på bakgrunn av klan-tilhørighet (Kapteijns 2013). Krigsherrenes militser var klanbaserte, og i fraværet av statlige eller relevante ikke-klanbaserte institusjoner, flyktet mange til sine klaners historiske hjemområder, for å søke trygghet og bistand blant sine egne.

¹⁹ Bruken av klannavnet Rahanweyn kan variere mellom kilder, noen sikter utelukkende til Mirifle-klanene, mens andre bruker begrepet om både Mirifle- og Digil-klanene.

²⁰ I praksis er det umulig å trekke et markant skille mellom internt fordrevne og økonomiske migranter i bosetninger. Det er også flere som ankommer som internt fordrevne, men som velger å bli værende, også etter at situasjonen har bedret seg i området de flyktet fra.

statlige institusjoner på 2000- og 2010-tallet, og som domineres av de mektigste Hawiye-klanene (Hills 2014; Felbab-Brown 2020, s. 118-119).

Selv om styrkene formelt er underlagt somaliske myndigheter, ligger lojaliteten først og fremst hos egen klan. Dette ble eksempelvis tydeliggjort i forbindelse med kampene i Mogadishu 25. april 2021, da forskjellige myndighetsstyrker tok parti for og imot tidligere president Mohamed Abdullahi Mohamed «Farmajo» på bakgrunn av klan tilhørighet (se Landinfo 2021b). Det forekommer også at ulike myndighetsstyrker, ofte med ulik klan tilhørighet, kommer i konflikt som følge av uoverensstemmelser, eksempelvis knyttet til kontroll over veikontrollposter. Konfliktene er som regel begrenset i tid og sted, men fører hvert år til skadde og drepte, hvor også sivile kan komme i kryssilden (ACLED 2024).

Det er også klanmilitser som ikke formelt er del av en myndighetsstyrke. Kilde B (2024) oppga at klanmilitser, med eller uten uniform, bemanner veikontrollposter utenfor områder som «tilhører» en klan, hvor formålet er å påse at personer fra andre klaner ikke kan reise inn i området dersom de bærer våpen. Kilden påpekte også at det er mange våpen i omløp i Mogadishu, og at klanmilitsenes løse struktur, basert på at stridsdyktige mannlige klanmedlemmer forventes å bidra ved behov, gjør at militsene kan mobilisere raskt ved konflikt (se også Hansen 2007, s. 89).

Betydning av klan for tilgang til økonomiske ressurser

I kraft av å være de sterkeste klanene politisk og militært, dominerer Abgal- og Habar Gadir-klanene Mogadishus økonomi, selv om også andre klaner gjør seg gjeldende. Sheikaal-klanen dominerer, ifølge Kilde B (2024), eksempelvis bydelen Kahda, hvor avledning av bistand til bosetningene er en viktig inntektskilde.

Det er en grunnleggende forventning at man tilgodeser sine egne, og deler av ressursene man har tilgang til (se Landinfo 2015, 2020a). Det gjelder også ved ansettelser til stillinger i det offentlige og i private virksomheter, hvor personlige kontakter, slekt og klanforbindelser gjennomgående favoriseres, også på bekostning av reelle kvalifikasjoner (Samatar & Samatar 2022, s. 16-18; Kilde A; Kilde D 2024).

Kildene som ble spurt, viste til at alle, uavhengig av klan tilhørighet, i kan drive forretninger i Mogadishu, men påpekte samtidig at det er klokt å involvere eller holde seg inne med personer fra en innflytelsesrik Hawiye-klan. Uten en slik tilknytning kan man vekke misunnelse og oppfattes som svak, og med det risikere utpressing fra personer med tilknytning til en lokalt dominerende klan (Kilde A; B: E, møter 2024).

Konfliktløsning

Politi og rettsvesen på én side og klan på den andre siden, utgjør parallelle justissystemer, som ofte overlapper og griper inn i hverandre. Den endelige

makten ligger imidlertid ikke hos politivesenet eller rettsinstansene, men hos mektige personer og klaner med makt til å påvirke disse institusjonene.²¹

Kilde B (2024) viste til at mindre saker, som tyverier, typisk kan håndteres av polititjenestemenn, men at politiet er maktesløse i møte med saker hvor en anklage rettes mot en betydningsfull person fra en mektig klan. Kilde D (2024) bemerket i tråd med dette at en politimann fra en Rahanweyn-klan ikke uten videre kan arrestere en person fra en Habar Gadir-klan, men at dette må gjøres av en politimann som selv tilhører Habar Gadir-klanen.

De fleste alvorlige saker, deriblant saker som inkluderer personskade, henvises derfor som regel til klanenes egne konfliktløsningsmekanismer (Kilde A; B; D; E; F, møter 2024). Disse baserer seg ikke på individuelt straffeansvar, men på utbetaling av kompensasjon (*diya*) til det skadelidende klankollektivet (se Landinfo 2015, s. 11).²² Dersom klankollektivet ikke aksepterer kompensasjonen, kan klanen i stedet ty til blodhevn eller utføre proporsjonal skade på den andre klanens eiendom. Det er imidlertid grunn til å tro at drap som følge av blodhevn, er mer utbredt på landsbygda, især i nomadiske områder, enn i Mogadishu. Dette underbygges av at ACLED (2024) ikke har registrert noen av voldshendelsene i byen som hevndrap, selv om motivet i mange saker er ukjent.²³

For at klanenes konfliktløsningsmekanismer skal fungere best mulig, er det en forutsetning at de involverte klanene har en felles overenskomst om utbetaling av kompensasjon og/eller gjensidig avskrekkingskapasitet, det vil si en reell mulighet til å påføre den andre klanen skade. Dersom den sterkeste klanen i en konflikt ikke tror at en svakere motpart vil være i stand til å påføre dem en negativ konsekvens, er det heller ikke gitt at den vil være villig til å løse konflikten gjennom betaling av kompensasjon (Menkhaus 2003, s. 411-412). Dette kan være et problem for lokalt svakere klaner eller lavstatusgrupper²⁴ i møte med en av de sterkere klanene i Mogadishu, og er en årsak til at personer fra svake klaner forsøker å unngå å komme i slike konflikter.

Representanten fra Rahanweyn-klanen Elay (Kilde E 2024), fortalte at han forsøker å unngå trøbbel med personer fra mektige klaner, og at han ville ha reist

²¹ I tillegg driver al-Shabaab Sharia-domstoler utenfor Mogadishu, som også brukes av folk fra Mogadishu, og som jevnt over anses som mindre korrupte og klanbaserte, og mer effektive i å håndheve sine avgjørelser enn myndighetenes domstoler (se Landinfo 2022b, s. 11-12). Kildene oppga at disse domstolene, trass i myndighetenes forsøk på å bekjempe dem, fortsatt fungerer (Kilde A; C 2024).

²² Det er ikke klanen som helhet, men Diya-gruppen, et klanbasert kollektiv på et lavere nivå, som er ansvarlig for å kreve inn og utbetale kompensasjon. Det innebærer at en konflikt som involverer to medlemmer av Habar Gadir-klanen, men fra ulike Diya-grupper, kan løses på denne måten.

²³ I områder hvor blodhevn er relativt utbredt, eksempelvis på landsbygda i Nord- og Sentral-Somalia, oppgir ACLED ofte dette som motivet bak voldshandlinger, se for eksempel Landinfo (2024, s. 5-7).

²⁴ Med lavstatusgruppe siktes det til grupper med en lav sosial status i det somaliske samfunnet, deriblant Bantu/Jareer og Midgan/Gabooye (se Landinfo 2016b, 2023a).

fra byen dersom han kom i alvorlig konflikt med en person fra Habar Gadir eller Abgal. Kilden viste imidlertid til at det er mulig å posisjonere seg forut for en potensiell konflikt, ved å knytte bånd til Hawiye-klanene gjennom forretningsforbindelser, personlige vennskap eller ekteskap, slik at man har personer fra en sterk lokal klan som kan tale ens sak. I tillegg mente kilden at siden Hawiye-klanene er store, vil det «alltid finnes noen som kan tale din sak, dersom betalingen er tilstrekkelig.»

I ytterste fall mente kilden at det er mulig for Rahanweyn-klaner å true med å gjengjelde mot den aktuelle Hawiye-klanen, i områder hvor Rahanweyn er dominerende og Hawiye i mindretall. Kilden viste til at varetransport fra Mogadishu havn til Etiopia og Kenya ofte går gjennom Rahanweyn-dominerte områder, og at transporten ofte driftes og bemannes av Hawiyer, som i så fall kan være utsatte for hevnaksjoner. Kilden påpekte at å ramme varetransport i egne områder er et avskrekkingsmiddel som flere klaner tyr til i møte med lokalt dominerende klaner.

Klantilhørighet kan ha betydning for personlig sikkerhet

Kildene Landinfo har snakket med opp gjennom årene, har alle pekt på at tilknytning til en sterk klan generelt har positiv betydning for ens personlige sikkerhet i Mogadishu. Det skyldes at sterke klaners kapasitet til å gjengjelde, gjør at terskelen for å utsette klanmedlemmer for noe blir høyere. Et eksempel som ofte trekkes frem, er at personer fra sterke klaner er mindre utsatt for trakassering og pengeutpressing ved sjekkpunkter.

For at klientilhørighet skal avskrekke forutsettes imidlertid at gjerningsmannen kjenner ens klientilhørighet. Klientilhørighet beskytter heller ikke fra eksplosjoner, og er noe al-Shabaab i liten eller ingen grad hensyntar i forbindelse med angrep.

Forhold mellom al-Shabaab og klan i Mogadishu

Det er svært vanskelig å belyse forholdet mellom al-Shabaab og klankollektiver i Mogadishu. Det finnes lite tilgjengelig kildemateriale, samtidig som at slike forhold er individuelt betinget, og varierer i tid og sted.

Det finnes personer fra «alle» klaner i al-Shabaab, også lederskapet består av personer med ulik klientilhørighet (se Hiraal Institute 2018). Det er ikke uvanlig å ha slekt, som man har sporadisk kontakt med, i organisasjonen. Slektskap og klientilknytning kan på den måten fungere som en kommunikasjonskanal mellom personer i og utenfor organisasjonen (se Landinfo 2022a, s. 9). Et eksempel er at avhoppere som regel undersøker returmuligheter med slekt utenfor organisasjonen før de forlater al-Shabaab (Landinfo 2023b, s. 10).

Slike forbindelser kan også anvendes av forretningspersoner for å forhandle om størrelsen på en skatt, eller i andre sammenhenger hvor man kommer i kontakt med al-Shabaab (Kilde I, møte 2022). Selv om slekt og klan kan brukes som en kommunikasjonskanal, har imidlertid ikke slike bånd nødvendigvis noe å si for al-

Shabaabs reaksjoner, og er således ingen automatisk beskyttelse i seg selv.²⁵ Dette underbygges av at gruppen avkrever skatter fra og tidvis angriper virksomheter som eies av personer med tilknytning til mektige klaner.

Personer fra enkelte klaner og områder kan også utsettes for mistanke om al-Shabaab-tilknytning fra myndighetsstyrker ved veikontrollposter på grunn av klan- og stedsbakgrunn. Det er verdt å merke seg at ingen klaner i sin helhet er tilknyttet al-Shabaab, selv om enkelte underklaner i al-Shabaab-kontrollerte områder kan ha lokale overenskomster med gruppen (Landinfo 2022a, s. 7-9).

Sikkerhetssituasjonen i bosetningene

Bosetningene i Mogadishu

En stor andel av befolkningen i Mogadishu, inkludert internt fordrevne,²⁶ bor i såkalte bosetninger. De er ikke ensartede og er spredd utover Mogadishu, men har til felles at de ofte er preget av fattigdom, mangelfull infrastruktur og at beboerne ikke eier eller har forutsigbar disposisjon over tomten de lever på (se også Landinfo 2016a). Flere av bosetningene har vokst inn i byen, og fremstår mer som nabolag eller bydeler enn som typiske flyktningleire, mens andre består av midlertidige bølgeblikkhus og telteleire i byens utkant.

Det er svært vanskelig å tallfeste hvor mange som bor i bosetningene. IOM og UNHCR (2022) anslår at det er omlag 1,35 millioner internt fordrevne i utkantbydelene Kahda og Daynile alene, hvor de største bosetningene er lokalisert. Kilde F (2024), som arbeider med internt fordrevne i Mogadishu, påpekte at det offisielle tallet for internt fordrevne er for høyt, blant annet som følge av at mange registreres flere ganger. En rapport som blant annet omhandler situasjonen i bosetningene, viser til at det er om lag 500 000 internt fordrevne i Mogadishu, hvorav de fleste bor i bosetningene (Chonka, Wasuge & Mohamud 2023, s. 8).

Ikke alle som bor i bosetningene i utkantområdene, er internt fordrevne, men har til felles at de som regel mangler midler eller nettverk for å bosette seg andre steder i Mogadishu. I en studie delvis finansiert av UNHCR (JIPS 2016, s. 18), ble det anslått at 85 % av innbyggerne i bosetningene er internt fordrevne, mens de

²⁵ Kilder i Somalia har opp gjennom årene svart ulikt på hvorvidt klantilhørighet kan beskytte mot al-Shabaab. Flere har vist til at lokalt sterke klaner kan ha et visst handlingsrom i møte med gruppen, men at folk flest uansett innordner seg i frykt for reaksjoner (Landinfo 2019, s. 3).

²⁶ Statusen som internt fordrevet sier ikke nødvendigvis noe om ens forutsetninger for å returnere til hjemstedet i dag, eller for den saks skyld om hvorfor man migrerte. Det er likevel all grunn til å tro at de flertallet av dem som er registrert som internt fordrevne i Mogadishu, ankom i perioder med hungersnød eller akutt matvaremangel i de omkringliggende regionene, og følgelig flyktet til Mogadishu som følge av at livsgrunnlaget på hjemstedet hadde brutt sammen.

øvrige inkluderer økonomiske migranter, personer fra Mogadishu og returnerte flyktninger.

De fleste i bosetningene i utkantområdene av Mogadishu, kommer fra regionene Nedre Shabelle, Bay og Bakool, og tilhører de såkalte jordbruksklanene Digil og Rahanweyn (Mirifle) eller Bantu/Jareer-befolkningen²⁷ (Chonka, Wasuge & Mohamud 2023, s. 23; Kilde E 2024; Kilde F 2024). Det er imidlertid også personer fra såkalte «noble klaner» i bosetningene, inkludert nomadiske familier fra Sentral-Somalia som har mistet sitt livsgrunnlag på grunn av tørke (Kilde F 2024). Internt fordrevne med familie og forbindelser til betydningsfulle klaner i Mogadishu, bor oftere i bosetninger i byen, hvor forholdene er bedre enn i utkantområdene (Kilde E 2024). I likhet med i Somalia for øvrig, søker folk mot slekt og klanmedlemmer. Noen har opprettet kontakt før ankomst, mens andre oppsøker slekt og klanmedlemmer etter ankomst, og slår seg ned i nærheten av dem eller andre fra samme distrikt (Kilde B; F 2024).

Flere av bosetningene drives av personer med forbindelse til den lokale klanen som eier landområdet bosetningene ligger på. Personer fra den lokale klanen fungerer som mellomledd mellom de humanitære organisasjonene som tilbyr bistand og befolkningen i bosetningen, mot at de mottar en betydelig andel av bistanden (Kilde F 2024; Bakonyi & Chonka 2024, s. 55-66).

Sikkerhetsforhold i bosetningene

Den generelle sikkerhetssituasjonen i bosetningene ble av Kilde C (2024) beskrevet som nokså lik som i Mogadishu for øvrig. Kilde F, som arbeider i bosetningene, påpekte at hovedproblemet ikke er sikkerhet, men fattigdom, og at beboerne ikke har forutsigbar disposisjonsrett til tomtene de bor på, og derfor risikerer utkastelser.²⁸

At den overordnede sikkerhetssituasjonen i bosetningene ikke skiller seg vesentlig fra mange andre områder i Mogadishu, underbygges av en komparativ studie (Chonka, Wasuge & Mohamud 2023) av distriktene Kahda, hvor en stor andel bor i bosetninger, og Hodan, hvor de færreste gjør det. Respondentene i begge distriktene oppga at antallet voldshendelser som følge av konflikt mellom væpnede grupper, inkludert myndighetsstyrker, hadde gått ned de siste ti årene, og at den fremste sikkerhetsbekymringen nå knyttet seg til kriminalitet fra ungdomsgjenger.

I tillegg til kriminalitet fant studien at flere internt fordrevne i Kahda, rapporterte om at mange beboere er utsatte på grunn av sin marginaliserte status, ved å tilhøre svake klaner og/eller kvinneledede husholdninger, hvor mor er enke eller fraskilt.

²⁷ For mer om Bantu/Jareer-befolkningen, se Landinfo (2023a).

²⁸ Utkastelser forekommer nokså ofte, som regel fordi landeier vil bruke området til andre og mer innbringende formål, og det er derfor ikke uvanlig å ha bodd i flere ulike bosetninger (Bakonyi & Chonka 2024, s. 55-66).

Respondentene viste til at sistnevnte gruppe er sårbare for seksuell utnyttelse eller voldtekt fra militssoldater som er utstasjonert i bosetningene, og at antallet overgrep trolig er underrapportert (Chonka, Wasuge & Mohamud 2023, s. 18-20). Kilde C og F (2024) viste også til at kjønnsbasert vold og partnervold, som følge av den prekære sosioøkonomiske situasjonen og boforholdene, er et utbredt problem.

Ifølge kilde E og F (2024) løses konflikter i all hovedsak gjennom klanen eller mellompersonene som driver leirene. Klanene som er til stede i bosetningene, representeres av sine klaneldre, som møtes i «community councils». Internt fordreves tilgang til konflikthåndteringsmekanismer opp mot lokale klaner i Mogadishu er generelt dårlig (Kilde F 2024), men varierer trolig ut ifra hvilken klan/gruppe man tilhører. Kilde E og Kilde F (2024) oppga at Rahanweyn-klanen har tilgang til konflikthåndteringsmekanismer i Mogadishu, selv om det er grunn til å stille spørsmål hvorvidt dette gjelder alle underklaner av Rahanweyn.

Al-Shabaab i bosetningene

I byens utkantområder, særlig Kahda og Daynile, hvor brorparten av bosetningene ligger, har al-Shabaab gjennomført enkelte raid mot myndighetsmål, med mindre grupper krigere, som trekker seg tilbake kort tid etter angrepet (se for eksempel The Somali Digest 2023; Hassan 2022; Shabelle Media Network 2024a). Det har også vært eksempler på at al-Shabaab har avfyrt bombekastere mot mål i byen, deriblant flyplassen, fra utkantområder, for deretter å trekke seg tilbake (Horn Observer 2024; Kilde C 2024; Somali Guardian 2023). Daynile-distriktet, hvor hovedveien mellom Mogadishu og Afgoye går, er samtidig et av distriktene hvor det utplasseres flest IED-er (Kilde C 2024). Disse aktivitetene er mulig fordi Al-Shabaab kan bevege seg nokså fritt utenfor Mogadishu, og for den saks skyld utenfor andre myndighetsbyer (se Landinfo 2019), og dermed ikke nødvendigvis behøver å passere veikontrollposter.

I den ovennevnte studien fremgår det også at frykten for større al-Shabaab-angrep er mindre i Kahda enn i mer sentrumsnære områder. Én årsak forfatterne peker på, er at det er færre angrepsmål i form av myndighetsinstitusjoner i utkantene enn i sentrale områder av Mogadishu (Chonka, Wasuge & Mohamud 2023, s. 20-22). Sjansen for å være på feil sted til feil tid og bli rammet av en eksplosjon, er dermed mindre. Like fullt hender det at bomber tiltenkt mål i Mogadishu by, som følge av uforutsette hendelser, eksploderer på vei til målet, og dermed rammer byens utkantområder, samtidig som at enkelte angrep i nyere tid også har rettet seg mot politistasjonen i Kahda (The Somali Digest 2023; Hassan 2022; Shabelle Media Network 2024a).

I likhet med i øvrige deler av Mogadishu har ikke al-Shabaab åpen tilstedeværelse i bosetningene, men opererer i skjul, og kan følgelig gjennomføre attentater og utsette enkeltpersoner for utpressing (ACLED 2024; Kilde C 2024; Kilde F 2024).

Kilde F (2024), som arbeider i bosetningene, avviste at al-Shabaab aktivt rekrutterer fotsoldater i bosetningene, og viste til at flere av dem som flykter dit, gjør det for å unnslipe rekruttering i al-Shabaab-områder. At mange av innbyggerne i bosetningene har flyktet fra barnerekruttering i al-Shabaab-områder, ble også bemerket av kilde C (2024).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnet er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

ACCORD, dvs. Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation (2009, 15. desember). *Clans in Somalia: Report on a Lecture by Joakim Gundel, COI workshop Vienna, 15 may 2009*. Wien: Accord. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/en/file/local/1193130/90_1261130976_accord-report-clans-in-somalia-revised-edition-20091215.pdf.

ACLED, dvs. Armed Conflict Location and Data Project (2024). *Curated Data - Africa (18. oktober 2024)*. Tilgjengelig fra <https://acleddata.com/africa/>.

AFP, dvs. Agence France-Presse (2022, 15. oktober). Somalia Warns Traders Not to Pay Off Islamist Militants. *Voice of America*. Tilgjengelig fra <https://www.voanews.com/a/somalia-warns-traders-not-to-pay-off-islamist-militants/6791421.html>.

Ali, Faisal & Gabobe, Mohamed (2024, 3. august). At least 37 killed in terrorist attack on popular Mogadishu beach. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/article/2024/aug/03/terrorist-attack-mogadishu-beach-somalia>.

Anzalone, Christopher (2013). Al-Shabab's Tactical and Media Strategies in the Wake of its Battlefield Setbacks. *CTC Sentinel*, 6(3), 12-16. Tilgjengelig fra <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2013/03/CTCSentinel-Vol6Iss3.pdf>.

- Bakonyi, Jutta & Chonka, Peter (2024). *Precarious Urbanism: Displacement, Belonging and the Reconstruction of Somali Cities*. Bristol: Bristol Univeristy Press.
- Barnes, Cedric & Hassan, Harun (2007). The Rise and Fall of Mogadishu's Islamic Courts. *Journal of Eastern African Studies*, 1(2), 151-160. Tilgjengelig fra <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/17531050701452382>.
- Chonka, Peter; Wasuge, Mahad & Mohamud, Farhia (2023, mars). *Safety and Security in Mogadishu*. Mogadishu: Tana. Tilgjengelig fra <https://somalipublicagenda.org/wp-content/uploads/2023/03/Safety-and-Security-in-Mogadishu-Tana-SPA-ACRC.pdf>.
- Faruk, Omar (2024, 5. august). Hundreds gather at Somalia beach to condemn attack that killed 37 and demand stringer security. *AP, dvs. Associated Press*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/somalia-protests-lido-beach-alshabab-qaeda-ab73bc372276550ca27020fae0677f2f>.
- Felbab-Brown, Vanda (2020). The Problem with Militias in Somalia: Almost Everyone Wants Them Despite Their Dangers. I: Day, Adam (Red.), *Hybrid Conflict, Hybrid Peace* (s. 112-156). New York: United Nations University.
- Hansen, Stig Jarle (2007). *Civil War economies, the hunt for profit and the incentives for peace*. Bath: University of Bath. Tilgjengelig fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/humanitart-arbeid/somaliadraft.pdf>.
- Hansen, Stig Jarle (2013). *Al-Shabaab in Somalia: The History and Ideology of ilitant Islamist Group, 2005-2012*. London: Hurst & Company.
- Hassan, Mohamed Aden (2022, 16. februar). Al-Shabaab Attacks on Mogadishu Police Stations Leave at least 5 Dead. *Voice of America (VOA)*. Tilgjengelig fra <https://www.voanews.com/a/al-shabab-attacks-on-mogadishu-police-stations-leave-at-least-5-dead/6444293.html>.
- Hills, Alice (2014). Somalia Works: Police Development as State Building. *African affairs*, 113(450), 88-107.
- Hiraal Institute (2018, 31. mai). *Taming the Clans: Al-Shabab's Clan Politics*. Mogadishu: Hiraal Institute. Tilgjengelig fra <https://hiraalinstitute.org/wp-content/uploads/2018/05/AS-Clan-Politics.pdf>.
- Horn Observer (2024, 13. januar). UN: Mortar attack kills UN guard in Mogadishu's Aden Adde Airport. *Horn Observer*.
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2007, 13. august). *Shell-Shocked: Civilians Under Siege in Mogadishu*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2007/08/14/shell-shocked/civilians-under-siege-mogadishu>.
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2008, 8. desember). *"So Much to Fear": War Crimes and the Devastation of Somalia*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/somalia1208web.pdf>.
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2010, 19. april). *Harsh War, Harsh Peace: Abuses by al-Shabaab, the Transitional Federal Government and AMISOM in Somalia*. New York: HRW. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/somalia0410webwcover_0.pdf.
- Ibrahim, M. & Gettleman, J. (2011, 20. februar). Peacekeepers in Somalia Hit Trenches of Rebels. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2011/02/21/world/africa/21somalia.html>.

- IPC, dvs. Integrated Food Security Phase Classification (2023, 18. september). *IPC Acute Food Insecurity and Acute Malnutrition Analyses - August - December 2023*. Mogadishu: IPC. Tilgjengelig fra <https://fsnau.org/downloads/Somalia-IPC-Acute-Food-Insecurity-Malnutrition-Report-Aug-Dec-2023.pdf> [lastet ned 27. juni 2024].
- JIPS, dvs. Joint IDP Profiling Service (2016, april). *Internal Displacement Profiling in Mogadishu*. Genève: JIPS. Tilgjengelig fra <https://www.jips.org/uploads/2018/10/Somalia-Mogadishu-profiling-report-2016.pdf>.
- Kapteijns, Lidwien (2013). *Clan Cleansing in Somalia: The Ruinous Legacy of 1991*. Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Landinfo (2015, 1. oktober). *Somalia: Klan og identitet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-temanotat-Klan-og-identitet-01102015.pdf>.
- Landinfo (2016a, 11. november). *Somalia: Bosetningene i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3465/1/3465_1.pdf [lastet ned 1. juli 2021].
- Landinfo (2016b, 12. desember). *Somalia: Lavstatusgrupper*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-respons-Lavstatusgrupper-12122016.pdf> [lastet ned 20. februar 2023].
- Landinfo (2017, 27. februar). *Somalia: Vold, antall drepte, gjerningspersoner og ofre i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-respons-Vold-antall-drepte-gjerningspersoner-og-ofre-i-Mogadishu-27022017.pdf>.
- Landinfo (2018, 15. mai). *Somalia: Sikkerhetsmessige utfordringer i Mogadishu*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/05/Temanotat-Somalia-Sikkerhetsmessige-utfordringer-i-Mogadishu-15052018.pdf>.
- Landinfo (2019, 21. mai). *Somalia: Al-Shabaab-områder i Sør-Somalia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/02/Somalia-respons-Al-Shabaab-omr%C3%A5der-i-S%C3%B8r-Somalia-21052019.pdf>.
- Landinfo (2020a, 25. juni). *Somalia: Klan, familie, migrasjon og bistand ved (re)etablering*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/06/Respons-Somalia-Klan-familie-migrasjon-og-bistand-ved-reetablering-25062020.pdf>.
- Landinfo (2020b, 30. oktober). *Somalia: Vold i Mogadishu og utvikling siden 2012*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2020/10/Respons-Somalia-Vold-i-Mogadishu-og-utvikling-siden-2012-30102020-korrigert-1.pdf>.
- Landinfo (2021a). *Somalia: Det generelle voldsbildet og al-Shabaabs aktivitet i ulike deler av landet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/06/Respons-Somalia-Det-generelle-voldsbildet-og-al-Shabaabs-aktivitet-i-ulike-deler-av-landet-030621.pdf> [lastet ned 8. november 2021].
- Landinfo (2021b, 15. juni). *Somalia: Kampene i Mogadishu den 25. april 2021 og sikkerhetssituasjonen i byen etter dette*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/06/Respons-Somalia-Kampene-i-Mogadishu-den-25.-april-2021-og-sikkerhetssituasjonen-i-byen-etter-dette-15062021.pdf>.
- Landinfo (2022a, 17. oktober). *Somalia: Rekruttering til al-Shabaab*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/10/Respons-Somalia-Rekruttering-til-al-Shabaab-17102022.pdf>.

- Landinfo (2022b, 8. september). *Somalia: Sikkerhetssituasjonen i Mogadishu og al-Shabaabs innflytelse i byen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/09/Respons-Somalia-Sikkerhetssituasjonen-i-Mogadishu-og-al-Shabaabs-innflytelse-i-byen-08092022-1.pdf>.
- Landinfo (2023a, 18. august). *Somalia: Bantu/jareer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/08/Somalia-respons-Bantu_jareer-18082023.pdf.
- Landinfo (2023b, 20. juni). *Somalia: Reaksjoner mot al-Shabaab-avhoppere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/06/Somalia-temanotat-Reaksjoner-mot-al-Shabaab-avhoppere-20062023.pdf>.
- Landinfo (2024, 30. august). *Somalia: Klan og sikkerhetsrelaterte forhold i Puntland*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2024/08/Somalia-respons-Klan-og-sikkerhetsrelaterte-forhold-i-Puntland-30082024.pdf>.
- Libyan Express (2024, 25. oktober). *Somalia: Security cameras fuel fear in Mogadishu*. *Libyan Express*. Tilgjengelig fra <https://www.libyanexpress.com/somalia-security-cameras-fuel-fear-in-mogadishu/>.
- Marchal, Roland (2002, august). *A Survey of Mogadishu's Economy*. Tilgjengelig fra https://eeas.europa.eu/archives/delegations/somalia/documents/more_info/mogadishu_economic_survey_en.pdf.
- Menkhaus, Ken (2003). *State Collapse in Somalia: Second Thoughts*. *Review of African Political Economy*, (97), 405-422. Tilgjengelig fra https://www.scienceopen.com/document_file/41b7e3c8-b2c7-4bca-8a85-8acd8dac0b70/ScienceOpen/03056244.2003.9659774.pdf.
- Poole, Walter S. (2005, august). *The Effort to Save Somalia August 1992 - March 1994*. Washington D.C.: Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff. Tilgjengelig fra <https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/History/Monographs/Somalia.pdf>.
- Rice, Xan (2011, 16. august). Q&A: Somalia's al-Shabaab rebel group. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2011/aug/16/q-a-somalia-al-shabaab>.
- Samatar, Abdi Ismail & Samatar, Ahmed I. (2022). *Bereft of Trust: Reflections on the Causes of the Somali Catastrophe*. *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies*, 22, 1-38.
- Shabelle Media Network (2024a, 20. januar). *Al-Shabaab carries out gun and bomb attack in Kahda district, Mogadishu*. *Shabelle Media Network*. Tilgjengelig fra <https://shabellemedia.com/al-shabaab-carries-out-gun-and-bomb-attack-in-kahda-district-mogadishu/>.
- Shabelle Media Network (2024b, 20. mai). *Mogadishu Expands as President Recognizes Three New Districts*. *Shabelle Media Network*. Tilgjengelig fra <https://shabellemedia.com/mogadishu-expands-as-president-recognizes-three-new-districts/> [lastet ned 21. oktober 2024].
- The Somali Digest (2023, 25. august). *Prisoners escaped after al-Shabaab's raid in Kahda, Mogadishu*. *The Somali Digest*. Tilgjengelig fra <https://thesomalidigest.com/prisoners-escaped-after-al-shabaabs-raid-in-kahda-mogadishu/>.
- The Somali Digest (2024a, 6. august). *Al-Shabab Infiltration of Security Forces Suspected in Lido Beach Attack*. *The Somali Digest*. Tilgjengelig fra <https://thesomalidigest.com/al-shabab-infiltration-of-security-forces-suspected-in-lido-beach-attack/>.

- The Somali Digest (2024b, 29. oktober). Al-Shabab Killed Six Mogadishu Businessmen Over CCTV Installation. *The Somali Digest*. Tilgjengelig fra <https://thesomalidigest.com/al-shabab-killed-six-mogadishu-businessmen-over-cctv-installation/>.
- The Somali Digest (2024c, 10. februar). General Gordon Camp Attacked by Al-Shabab Infiltrator. *The Somali Digest*. Tilgjengelig fra <https://thesomalidigest.com/general-gordon-camp-attacked-by-al-shabab-infiltrator/>.
- The Somali Digest (2024d, 3. august). Lido Beach Massacre Exposes Mogadishu's Security Vulnerabilities. *The Somali Digest*. Tilgjengelig fra <https://thesomalidigest.com/lido-beach-massacre-exposes-mogadishus-security-vulnerabilities/>.
- The Somali Digest (2024e, 15. oktober). Mogadishu Government Warns Businesses Against CCTV Removals Despite Al-Shabab Attacks. *Somali Digest*. Tilgjengelig fra <https://thesomalidigest.com/mogadishu-government-warns-businesses-against-cctv-removals-despite-al-shabab-attacks/>.
- Somali Guardian (2023, 1. oktober). Mortar attack rocks Somalia's capital; casualties. *Somali Guardian*. Tilgjengelig fra <https://somaliguardian.com/news/somalia-news/mortar-attack-rocks-somalias-capital-casualties/>.
- The Somali Wire Team (2024a, 12. februar). Infiltration and "defectors" in the General Gordon Attack (Issue 647). *The Somali Wire*.
- The Somali Wire Team (2024b, 7. august). Unpacking Al-Shabaab's PBIED Strategy (Issue 715). *The Somali Wire*.
- UNHCR & IOM (2022, 1. november). *CCCM Cluster Somalia - Mogadishu and Khada Verified IDP Site - October 2022*. Mogadishu: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://data.unhcr.org/en/documents/download/96991>.
- Wright, George & Wafula, Ian (2024, 15. mars). Somalia's Syl hotel attacked by al-Shabab fighters in Mogadishu. *BBC*. Tilgjengelig fra <https://www.bbc.com/news/world-africa-68569023>.

Muntlige kilder

- Kilde A, somalisk ressursperson, møte 18. april 2024
- Kilde B, somalisk ressursperson, møte i Mogadishu 7. mai 2024
- Kilde C, sikkerhetsanalytiker, møte i Mogadishu 8. mai 2024
- Kilde D, somalisk ressursperson, møte i Mogadishu 8. mai 2024
- Kilde E, somalisk ressursperson, møte i Mogadishu 9. mai 2024
- Kilde F, ansatt i internasjonal organisasjon som arbeider med bosetningene, møte i Mogadishu 9. mai 2024
- Kilde G, ansatt i internasjonal organisasjon som bl.a. arbeider med sikkerhetsrelaterte spørsmål i Somalia, møte i Nairobi 13. mai 2024
- Kilde H, sikkerhetsanalytiker ansatt i internasjonal organisasjon, møte på Teams 29. mai 2024
- Kilde I, somalisk ressursperson og ansatt i internasjonal organisasjon, møte i Mogadishu 29. mai 2022

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.